

# Panium — İyirmi Üçüncü Nömrə

*İttifaqdan sonra o, hiylə ilə hərəkət edəcəkdir.*

Jeff Pippenger

2026-03-20

Daniel 11:24 büt-pərəst Romanın ali hökmranlıq edəcəyi dövrü “bir zaman” sözü ilə müəyyən edir. Peyğəmbərlik tətbiqində “bir zaman” 360 ili təmsil edir və həmin illər qədim tarixin ən məşhur dəniz döyüşü olan, e.ə. 31-ci ildə baş vermiş Aktium döyüşü ilə başladı. Daha böyük və strateji baxımdan daha mürəkkəb başqa dəniz döyüşləri də olmuşdur, lakin Mark Antoni və Kleopatra ilə əlaqəsinə görə Aktium ən rəmzi dəniz döyüşü idi. Tarixi əhəmiyyət baxımından, Daniel 11:40-ın yerinə yetməsində Berlin divarının dağılması və Vəhy 18-in yerinə yetməsində 11 sentyabr Əkiz Qüllələri ilə oxşar olduğu kimi; çünki Allah Öz peyğəmbərlik Kəlamını yerinə yetirmək üçün tarixi hadisələri seçdiyi zaman, bunu mümkün olan ən böyük auditoriyanın diqqətini cəlb edəcək bir şəkildə edir.

Onunla bağlanan əhddən sonra o, hiylə ilə hərəkət edəcək; çünki o irəli çıxacaq və az bir xalqla qüvvətlənəcək. O, vilayətin ən bərəkətli yerlərinə belə sülh içində girəcək; və onun atalarının etmədiyini, nə də atalarının atalarının etdiyini edəcək; qəniməti, talanı və sərvəti onların arasında bölüşdürəcək; bəli, bir müddətə qədər öz tədbirlərini istehkamlara qarşı quracaq. Daniel 11:23, 24.

Uriya Smit iyirmi üçüncü ayədə Roma ilə Makkabilər arasındakı ittifaqla bağlı müşahidələrini, ayədə qeyd olunan əzsaylı xalq haqqında şərh edərək yekunlaşdırır.

“Bu zamanlarda romalılar kiçik bir xalq idilər və bu sözün ifadə etdiyi kimi, hiyləgərliklə, yaxud kələklə hərəkət etməyə başladılar. Və məhz bu nöqtədən etibarən sonradan çatdıqları hakimiyyət zirvəsinə doğru davamlı və sürətli bir yüksəlişlə qalxdılar.

“[İyirmi dördüncü ayə sitat gətirildi].”

“Roma dövründən əvvəl xalqların qiymətli əyalətlərə və zəngin torpaqlara sahib olmasının adı yolu müharibə və fəth idi. İndi isə Roma ataların və ataların atalarının etmədiyi bir şeyi etməli idi; yəni bu qazancı dinc vasitələrlə qəbul etməli idi. Əvvəllər eşidilməmiş bir adət artıq başlanırdı: padşahlar öz səltənətlərini vəsiyyət yolu ilə romalılara buraxırdılar. Roma bu yolla böyük əyalətlərin sahibi oldu.

“Beləcə Romanın hökmranlığı altına girənlər bundan heç də az olmayan fayda əldə etdilər. Onlarla mehribanlıq və yumşaqlıqla rəftar olunurdu. Bu, sanki qənimət və talanın onların arasında bölüşdürülməsi kimi idi. Onlar düşmənlərindən qorunur, Roma hakimiyyətinin himayəsi altında sülh və əmin-amanlıq içində rahatlıq tapırdılar.

“Bu ayənin son hissəsi barədə yepiskop Nyuton, istehkamlara qarşı deyil, istehkamlardan irəli sürülən niyyətlərin fikrini verir. Romalılar da bunu yeddi təpəli şəhərlərinin möhkəm qalasından etdilər. ‘Hətta bir müddət üçün’; şübhəsiz, peyğəmbərlikdəki bir zaman, yəni 360 il. Bu illər hansı nöqtədən hesablanmalıdır? Yəqin ki, növbəti ayədə nəzərə çatdırılan hadisədən.”

Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 272, 273.

Smit davam edir və miladdan əvvəl 31-ci ildə Aktium döyüşünü üç yüz altmış ilin başlanğıc nöqtəsi kimi müəyyən edir. İyirmi beşinci ayəni sitat gətirdikdən sonra Smit aşağıdakıları bildirir.

“23 və 24-cü ayələrlə bizi yəhudilər ilə romalılar arasında e.ə. 161-ci ildə bağlanmış ittifaqın bu tərəfinə, yəni Romanın ümumdünya hökmranlığını əldə etdiyi vaxta gətirirlər. İndi qarşımızda olan ayə cənub padşahı Misirə qarşı qüvvətli bir yürüşü və böyük, qüdrətli ordular arasında baş vermiş əlamətdar bir döyüşü nəzər önünə gətirir. Görəsən, bu cür hadisələr həmin dövrdə Romanın tarixində baş vermişdimi? — Bəli, baş vermişdi. Mühəribə Misirlə Roma arasındakı müharibə idi; döyüş isə Aktium döyüşü idi. Bu qarşıdurmaya gətirib çıxaran hallara qısaca nəzər salaq.”

“[Mark] Antoni, Avqust Sezar və Lepid Yuli Sezarın ölümünün qisasını almağa and içmiş triumviratı təşkil edirdilər. Həmin bu Antoni Avqustun bacısı Oktaviyaya evlənməklə onun yeznəsi oldu. Antoni dövlət işi ilə Misirə göndərildi, lakin Misirin pozğun həyat sürən kraliçası Kleopatranın hiylələrinin və cazibəsinin qurbanına çevrildi. Onun Kleopatraya qarşı bəslədiyi ehtiras o qədər güclü idi ki, nəhayət Misirin mənafeələrini mənimsədi, Kleopatranı razı salmaq üçün arvadı Oktaviyanı rədd etdi, onun tamahını doyurmaq üçün ard-arda vilayətlər bağışladı, Romada deyil, İsgəndəriyyədə triumf bayramı keçirdi və başqa yollarla da Roma xalqını elə təhqir etdi ki, Avqust üçün onları vətənlərinin bu düşməninə qarşı müharibəyə ürəkdən qoşulmağa yönəltmək heç də çətin olmadı. Zəhirdə bu müharibə Misirə və Kleopatraya qarşı idi; lakin əslində, artıq Misir işlərinin başında duran Antoniyə qarşı idi. Və onların ixtilafının həqiqi səbəbi, Prideauxun dediyi kimi, onlardan heç birinin Roma imperiyasının yalnız yarısı ilə kifayətlənə bilməməsi idi; çünki Lepid triumviratdan uzaqlaşdırıldıqdan sonra məsələ onların ikisinin arasında qalmışdı və hər biri bütövün hamısına sahib olmaq əzmində olduğundan, ona sahib olmaq üçün müharibə zərini atdılar.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 273.

Peyğəmbərlik baxımından Aktium döyüşü Bazar qanununu müəyyən edir, çünki Smithin təsvir etdiyi kimi, o, bütpərəst Romanın “ümumdünya hökmranlığını” bərqərar edən üç coğrafi maneənin üçüncü dəfə fəth edilməsini təmsil edirdi. Bütpərəst Romada olduğu kimi, papalıq Romanın üçüncü maneəsi Roma şəhərindən qovulduqda da papalıq Romanın “ümumdünya hökmranlığı” 538-ci ildə başladı. Həmin iki şahid Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin altıncı və yeddinci padşahlıqları üzərində müasir Romanın qələbə çaldığı, bununla da üçüncü maneəsini dəf etdiyi yerdə və zamanda Bazar qanununa işarə edir; beləliklə, qırx iki rəmzi ay ərzində “ümumdünya hökmranlığını” bərqərar edir.

Və ona böyük sözlər və küfrlər söyləyən bir ağız verildi; və qırx iki ay davam etmək üçün ona hakimiyyət verildi. Vəhy 13:5.

## Roma Misirə Qarşı

Roma Avqustunun Misirə və Kleopatraya qarşı apardığı müharibənin peyğəmbərlik dinamikası Mark Antoninin üsyanı ilə hərəkətə gətirilmişdi və həmin peyğəmbərlik dinamikası peyğəmbərlik zərurəti etibarilə Bazar günü qanununda təmsil olunan peyğəmbərlik dinamikasını təmsil etməlidir.

Aktiumda Roma, üsyankar bir kişi ilə müqəddəs olmayan bir qadının ittifaqından ibarət olan Misiri fəth etdi. Antoni və Kleopatranın ittifaqı kilsə ilə dövlətin birləşməsidir. Aktiumda Avqustinin Roması kilsə ilə dövlətin müqəddəs olmayan birləşməsi ilə təmsil olunan bir qüvvəni məğlub etdi.

## **Vəhşinin surəti**

Kleopatra, Romanın rəmzi olan Antoni ilə uyğunlaşmış pozulmuş bir kilsəni təmsil edir. Uriah Smithin belə dediyi kimi, onların münasibəti üzərində hökmran olan Kleopatra idi; o yazırdı ki, Antoni “Misirin əxlaqsız kraliçası Kleopatranın hiylə və cazibələrinin qurbanı oldu.” Antoni və Kleopatra tərəfindən təmsil olunan kilsə ilə dövlətin ittifaqı, münasibətdə hökm sürən qüvvənin Kleopatra olduğunu göstərirdi; buna görə də, onların münasibəti ilə təmsil olunan kilsə ilə dövlətin birləşməsi vəhşi heyvanın surətinin tərifinə uyğundur — yəni münasibətdə qadının nəzarətdə olduğu kilsə ilə dövlətin birləşməsinə. Aktium tezliklə gələcək bazar günü qanununun timsalı idi.

Avqust tezliklə gələcək Bazar qanunu zamanı Amerika Birləşmiş Ştatlarını fəth edən papalıq hakimiyyətini təmsil edir. Mark Antoni yer üzünün vəhşi heyvanının Respublikaçı buynuzudur, Kleopatra isə Protestant buynuzudur. Antoni ilə Kleopatra tezliklə gələcək Bazar qanunu zamanı bir araya gəlir və əjdaha kimi danışirlar. Həm Kleopatra, həm də Antoni əjdaha gücünün simvollarıdır və onlar Bazar qanunu zamanı tamamilə birləşdikdə — əjdaha kimi danışirlar.

## **Əjdahalar**

Həm Yunanıstan, həm də Misir peyğəmbərcəsinə əjdaha gücünü təmsil edir və Antoni də əjdaha gücünü təmsil edirdi. Daniel on birinci fəsildə Misir cənub idi, Yunanıstan isə qərb idi. İsgəndərin padşahlığı dörd hissəyə bölündükdən sonra Misir I Ptolemey tərəfindən ələ keçirildi. Bundan sonra I Ptolemey peyğəmbərlikdə cənubun ilk padşahı oldu və Kleopatra Misirdə Ptolemeylər sülaləsinin son hökmdarı idi. Ptolemey Makedoniyada, Böyük İsgəndərin doğulduğu yerdə anadan olmuşdu.

Makedoniya Yunanıstanın şimalında yerləşirdi və öz ata-baba mənşəyinin yunan mifoloji qəhrəmanlarından gəldiyini iddia edirdi. Cənubi Yunanıstanın şəhər-dövlətləri makedoniyalıları cənubi Yunanıstanın hellenistlərindən daha barbar hesab edirdilər. Makedoniyalıları monarxiya idilər, Afina, Sparta, Theba, Korinf və s. kimi cənub şəhər-dövlətləri (polislər) isə cənubi və mərkəzi Yunanıstanda və Egey adalarında yerləşirdi. Bu polislər çox vaxt demokratik, oliqarxik və ya qarışıq idarəetmə formalarına malik olurdu, halbuki Makedoniya güclü kral sülaləsi (Argeadlar) ilə mərkəzləşdirilmiş bir monarxiya idi. Yəni də onların hamısı hellenist idi və Roma tarix səhnəsinə çıxdıqda, hellenistləri yunanlar adlandırırdı. Kleopatra Ptolemeylər sülaləsinin son hökmdarı idi; bu, Makedoniya bölgəsindən, yaxud şimali Yunanıstandan olan yunanların şimal padşahlığının monarxik qəbiləsini təmsil edirdi.

## **Cənub Kralı**

Kleopatra, İsgəndərin səltənəti dördə bölündükdə I Ptolemey ilə başlanmış Ptolemeylər padşahlığının son hökmdarı idi. Aktium döyüşündə cənubun sözün həqiqi mənasında padşahı olan Ptolemeylər padşahlığı öz sonuna çatdı. Cənubun növbəti padşahı, Fransa İnqilabı tarixində ateist Fransa tərəfindən təmsil olunan ruhani Misir olacaqdı.

Onların cəsədləri böyük şəhərin küçəsində qalacaq; o şəhər ki, ruhən Sodom və Misir adlanır, Rəbbimiz də orada çarmıxa çəkilmişdir. Vəhy 11:8.

Hərfi Misir, İskəndərin səltənətinin bölünməsi ilə əlaqədar olaraq hərfi cənub padşahı idi, lakin mənəvi Misir cənub padşahı kimi hərfi bir istiqamətə görə deyil, Misirin peyğəmbərlik xüsusiyyətlərinə görə təmsil olunur.

## **Cənub və Qərb**

Kleopatranın həmin səltənətin son Ptolemey hökmdarı olması, peyğəmbərlik baxımından, yunanın (qərbin) və Misirin (cənubun) ikili bir gücü idi; halbuki ondan sonrakı, və ardınca mənəvi cənub padşahı Fransa olacaqdı; Vəhy on birdə o da Misir və Sodom kimi təmsil olunan ikili bir gücdür. Sodomun əxlaqsızlığı qərbin Kleopatrasının əxlaqsızlığı ilə uyğunluq təşkil edir, cənubun Kleopatrası isə Misirin ateizmi ilə uyğunluq təşkil edir. Cənubun son hərfi padşahının ikili təbiəti cənubun ilk mənəvi padşahı ilə uzlaşırdı.

Aksium döyüşü Antoninin Roma əjdahası ilə Kleopatranın cənub və qərb əjdahasının müqəddəs olmayan ittifaqı idi. Antoni və Kleopatra bir kilsəni və bir dövləti təmsil edirlər; buna görə də Aksiumun Roma Avqustu tərəfindən fəth edilməsi, Romanın vəhşinin surətini təcəssüm etdirən müqəddəs olmayan ikiqat birlik üzərində üstün gəldiyi bir fəthi təmsil edir. Üç yüz altmış il sonra, Daniel 11:24-ün yerinə yetməsində, Konstantin Romanı şərq və qərbə ayırdı; Romanın qadınını qərbdə saxladı və Romanın kişisini şərqə köçürdü. Cənubun və qərbin fəth edilməsi, Aksium döyüşündə üç yüz altmış illik bir “vaxt”dan sonra baş verən şərq və qərb bölgüsünün bir tipi idi. Daha əvvəlki bir qarşılaşmada Antoniyə Romanın şərq, Avqusta isə qərbi verilmişdi; buna görə də Aksium şərqlə qərbi bir araya gətirdi, lakin yalnız bir “vaxt” üçün.

## **E.ə. 31 və 330**

İsa həmişə sonu başlanğıcla təsvir edir; buna görə də e.ə. 31-ci ildə Aktiumun fəth edilməsi imperiyanın 330-cu ildə şərqə və qərbə bölünməsini təmsil edir. E.ə. 31-ci ildəki Aktium, 330-cu ildə başa çatan 360 ilin omeqasının alfası idi. Həm e.ə. 31, həm də 330, Daniel on birin on altıncı və qırx birinci ayələrində təmsil olunduğu kimi, tezliklə gələcək bazar qanununu təmsil edir.

## **Başqa bir simvol**

Romanın Antonisi, cənubun və qərbin Kleopatrası ilə uyğunlaşaraq, vəhşi heyvanın surətinin onların ikili birliyi daxilində üçqat bir ittifaqı təmsil edir. Xaç da Bazar günü qanunu ilə, buna görə də Aktium və 330 ilə uyğunlaşır. Xaçda kilsə ilə dövlətin ikili birliyi, Məsihi öldürmək üçün Yəhudilərin (pozulmuş kilsə) Roma (dövlət) ilə birləşməsi ilə təmsil olunur. Xaçdakı ittifaqın üçüncü tərəfi “atanın oğlu” mənasını verən adı ilə saxta bir Məsih olan Barabba ilə təmsil olunur. Barabba, həqiqi peyğəmbər olan Məsihlə qarşılaşdırıldıqda, simvolik olaraq yalançı peyğəmbərdir. Roma Antoni idi, cənubun və qərbin Kleopatrası isə Yəhudiləri və Barabbanı təmsil edirdi.

Çarmıx həmçinin Karmel dağında İlyasla uyğunluq təşkil edir; orada seçim kimin həqiqi, kimin isə yalançı peyğəmbər olduğu barədə idi. O zaman yalançı peyğəmbər ikiqat bir simvol idi və Baalın peyğəmbərləri ilə meşəlik bütələrin kahinlərindən ibarət idi. Baal kişi cinsli bir tanrıdır, meşəlik

bütlərin kahinləri isə qadın cinsli bir tanrıça olan Aştərotu təmsil edirdilər. Çərmixin yanında olan yəhudilər qadın tanrıça Aştərot idi, Kədər Adamının saxtası olan Barabba isə kişi tanrı Baal idi.

Kleopatra həm cənubun kraliçası, həm də qərbin kraliçası idi. Antoni Yulinin qətlinin qisasını almağa and içmiş üçqat triumviratın bir hissəsi olmaqla Romanın surəti idi. Yulinin iyirmi üç yara ilə ölümü, Daniel on birin qırxıncı ayəsinin yerinə yetməsində, 1798-ci ildə papalığın ölümçül yarasını təmsil edirdi. Aktiumda Avqustin həmin ölümçül yaranın sağalmasını təmsil edir. Antoni və Kleopatra öldükdə yara sağalır. Antoni və Kleopatra ABŞ-da olan, yer vəhşisi və onun iki buynuzundan ibarət üçqat peyğəmbərlik varlığı olan vəhşinin surətini təmsil edirlər. Antoni bir hissədir, Kleopatra isə digər iki hissəni təmsil edir. İstər Antoninin Roması olsun, istərsə də Kleopatranın Misiri və Yunanıstanı, Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin altıncı padşahlığı başa çatdıqda, bazar günü qanunu zamanı onlar birlikdə ölürlər. Peyğəmbərlik baxımından, Antoni ilə münasibətdə Kleopatra kilsə siyasəti ilə dövlət siyasətinin qarışığını təmsil edir; burada kilsə siyasəti dövlət siyasətini yoldan çıxarır və nəzarət altına alır.

## İkinci Ölümün Tipik Təsviri

Başqa bir peyğəmbərlik səviyyəsində Kleopatranın Yuli Sezar və Mark Antoni ilə münasibəti, Kleopatranın kilsə idarəçiliyinin Roma İmperiyasının dövlət idarəçiliyi ilə iki dəfə münasibətdə olmasını təmsil edir. O, Daniel on birinci fəslin qırxıncı ayəsinin yerinə yetməsi ilə 1798-ci ildə ilk rəmzi ölümü zamanı Yuli tərəfindən tərk edildi; sonra isə Daniel on birinci fəslin qırx beşinci ayəsinin yerinə yetməsi ilə Aktiumda ona kömək edən heç kəs olmadan öz sonuna çatır. Qırxıncı ayə, sağaldılmalı olan onun ilk ölümçül yarasının alfasıdır və qırx beşinci ayənin omeqası onun ikinci və son ölümünü aldığı yerdir.

On altıdan iyirmi ikiyə qədər olan ayələrdəki dörd Roma hakimiyyətində olduğu kimi, bibliya simvolu olaraq Kleopatranın da kontekstə əsaslanan birdən çox mənası vardır. Yulius onu 1798-ci ildə, padşahlıq dəstəyi aradan qaldırıldıqda tərk etdi; sonra isə onun ölümçül yarası bazar günü qanunu zamanı sağalır, lakin Vəhy on yeddidəki on padşah nəhayət onu odla məhv edir; beləliklə, o, ikinci və son ölümünə qovuşur.

Kleopatra fironun Misirinin ateizmi və Yunanıstanın dini fəlsəfəsi ilə təmsil olunan ikili təbiətin simvoludur. Onun ikili təbiəti Misirin dövlət məharətini və Yunanıstanın kilsə məharətini təmsil edir. Yunan dini fəlsəfəsi, Parfenon adlanan məbəbində heykəl olaraq ehtiramla qoyulmuş yunan ilahəsi Afina ilə təmsil olunur. Afina hikmətin simvoludur və qadın olaraq o, İlahi təhsildən fərqli olaraq, insan təhsili dinini təmsil edir.

Birləşmiş Ştatların iki buynuzu Respublikaçılıq və Protestantlıqdır; bunlar Fransada Misir və Sodom ilə təmsil olunmuşdu. Misir dövlət məharətidir, Sodom isə kilsə məharəti; beləliklə, Respublikaçılıq Misirlə, Protestantlıq isə Sodomla uyğunlaşır. Respublikaçılıq Misirdir, Protestantlıq isə Sodom və Yunanıstandır. İnsan təhsilinin rəmzi yunan ilahəsi Afinadır; onun məbədi Parfenon idi və onun müasir bənzəri Tennessi ştatının Neşvill şəhərindəki Parfenon məbəbində tapılır. ABŞ-da bazar günü qanunu zamanı Respublikaçı buynuzla uyğunlaşan pozğun kilsənin rəmzi Kleopatra, Aştərot, Salome və Sodom kimi təqdim olunur.

Kleopatra fironun ateizmini və yunanların dinini təcəssüm etdirir. Ateizm fəlsəfəsi ilə müşayiət olunan din yunan təhsilinə pərəstişdir. İsa həmişə sonu başlanğıcla nümunələndirir və bağda yeməsi qadağan edilmiş ağac xeyirlə şərin biliyi ağacı idi; bu, Bacı Uaytın “ali təhsil” adlandırdığı yunan fəlsəfəsi dinini təmsil edir. Bu, Məsihlə Şeytan arasındakı böyük mübarizədə Kleopatranın hikmətə əsaslanan yunan dinini həqiqi təhsilin pozulmuş və saxta qarşılığı kimi müəyyən edir və vurğulayır.

Nəşvill, Tennessi “cənubun Afinası” adlanır və Kleopatra cənubun son hərfi mənadakı kraliçası idi. Cənubun son kraliçası növbəti və ilk ruhani cənub padşahının tipi idi; bu da ateist Fransa ilə yerinə yetirildi. Ateist Fransa Birləşmiş Ştatların tipidir; burada, Tennessi ştatının Nəşvill şəhərində, “cənubun Afinası”nda ilahə Afina üçün Parfenon məbədi simvolik şəkildə təmsil olunur. Məbəd Nəşvilldə 2500 West End ünvanında yerləşir. İyirmi beş rəqəmi Matta iyirmi beşdəki üç məsələnin bağlı qapısını təmsil edir. Kleopatra həm “cənub”un, həm də “qərb”in kraliçası olaraq “son”una cənubun Afinasında gəlir.

Aktium, Kleopatra, Avqust və Antoni ilə bağlı bu mülahizələrdən sonra Daniel on birin iyirmi dördüncü ayəsindən otuzuncu ayəsinədək qayıdırıq. Bəlkə də, bu parçanın ən qeyri-müəyyən hissəsi, onların bir süfrə arxasında yalan danışmalarından bəhs edilən yerdir.

Bu iki padşahın ürəyi də şər etməkdə olacaq və onlar bir süfrə arxasında yalan danışacaqlar; lakin bu baş tutmayacaq, çünki son yenə də təyin olunmuş vaxtda olacaq. Daniel 11:27.

Ayədə təyin olunmuş vaxt 330-dur, yəni iyirmi dördüncü ayədəki “vaxt”ın sonudur. Təyin olunmuş vaxt Amerika Birləşmiş Ştatları üçün bazar günü qanununu təmsil edir və eyni zamanda dünya üçün insan sınaq müddətinin bağlanması da təmsil edir. Bazar günü qanunundan əvvəl, ürəkləri fitnə törətməyə yönəlmiş olan iki padşah bir süfrə arxasında bir-birlərinə yalan danışacaqlar. Daniel on birin on altıncı və qırx birinci ayələrindəki bazar günü qanunundan əvvəl, iki padşah bir süfrə arxasında yalan danışacaq, lakin onların yalanları müvəffəq olmayacaq. Bir-birlərinə yalan danışan bu iki padşah kimlərdir? Bu suala cavab verməzdən əvvəl, bu silsilədə daha öncə toxunduğumuz bəzi simvolizmi xatırlatmaq istəyirəm.

Dörd Roma hökmdarı, hansı kontekstdə nəzərdən keçirildiklərindən asılı olaraq, müxtəlif peyğəmbərlik simvollarını təmsil edir. Roma hökmdarları olsalar da, simvol olaraq onlar mahiyyət etibarilə qədim Yəhudanın peyğəmbərlik tarixini, Selevkilərin hökmranlığından Romalıların hökmranlığına keçid dövründə təmsil edirlər.

Pompey bir sərkərdə idi və ondan sonrakı üç Roma hökmdarının hamısı Sezar idi. Yulius, Avqustla əlaqədə, iki triumviratla iki üçqat birliyi təmsil edirdi; birincisi qeyri-rəsmi, ikincisi isə rəsmi idi. Bu dörd hökmdarın hamısı müəyyən kontekstlərdə bazar günü qanununu təmsil edir. Pompey əzəmətli ölkəni fəth etdi; iyirmi üç bıçaq yarası ilə təmsil olunan Yulius birinci mələkdir, çünki o, ilk Sezardır, və o, üçüncü mələyi, yəni Tiberianı, tipikləşdirir. Çarmıxda olan Tiberia da, hansı ki, bazar günü qanunudur, iyirmi üç ilə təmsil olunur, çünki iyirmi üç barışdırmanı təmsil edir; və çarmıx Məsihin Öz İlahiliyini bizim bəşəriyyətimizlə birləşdirməsi işinin ən mühüm hissəsidir. Beləliklə, Yulius və Tiberia iyirmi üç ilə təmsil olunan birinci və üçüncü müjdədir.

Yuli Sezar, Hollivud əfsanələrində tez-tez təsvir olunduğu kimi romantik bir sima deyildi; o, hakimiyyətə can atan amansız bir adam idi. Tiberi Yulidən də pis idi, çünki onun rəzilliyinə hətta ayədə də toxunulur; belə ki, ıvrit əlifbasının son hərfi iyirmi iki, ilk hərfi isə birdir. Alfa omegadan kiçikdir və Tiberinin rəzilliyi ıvrit əlifbasının son hərfi olan iyirmi ikinci ayədə yerləşir; Yuli və Tiberi ilə təmsil olunan bu iki rəzil şəxsin arasında isə Avqust var idi. Avqust Romanın qüdrət və nüfuzunun şöhrətinin zirvəsini təmsil edir. Birinci və üçüncü xəbərin əksi olaraq o, üsyanın rəmzi olan on üç hərfi ilə təmsil olunur. Avqust öz padşahlığını Roma tarixinin ən məşhur üsyanı olan Antoni və Kleopatranın qiyamını yatırmaqla möhkəmləndirdi.

Avqust üçüncü maneəni fəth edən Roma hakimiyyətidir və bunu etməklə o, bazar günü qanununu, həmçinin Vəhy kitabının on üçüncü fəslinin üsyanına aid qırx iki rəmzi ay ərzində hökm sürən Roma hakimiyyətini təmsil edirdi. Bazar günü qanunundan əvvəl yerləşdirildikdə, Pompey həm 1798, həm də 1989-dur; beləliklə, Pompey on birinci fəslin onuncu ayəsinin yerinə yetməsində e.ə. 219-dan 217-yə qədər davam edən dördüncü Suriya müharibəsini sona çatdıran Böyük Antioxun rəmzinə çevrilir. Bundan sonra Yuli Sezar on birinci və on ikinci ayələrlə, habelə sərhəd döyüşü ilə — e.ə. 217-ci ildəki Rafiya döyüşü ilə uyğunlaşdırılır. Orada Yuli də Böyük Antioxdur, və Avqust Sezar da on beşinci ayədəki Panium döyüşündə Böyük Antioxdur. Sonra on altıncı ayədə Tiberias bazar günü qanunudur, lakin o, Böyük Antiox deyildir, çünki orada o, Pompeydir; çünki İsa sonu həmişə başlanğıcla təsvir edir. Bu ayə Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin altıncı padşahlığı kimi Amerika Birləşmiş Ştatlarının sonunu tipləşdirən Selevki imperiyasının sonunu göstərir.

Roma hökmdarlarının dördü ilə bağlı qurulmalı daha çox uyğunluqlar vardır və həmin xətt qırxıncı ayənin gizli tarixini təmsil edir. İyirmi üçüncü ayədəki Makkabi xətti də qırxıncı ayənin gizli tarixini təsvir edir. Sonra iyirmi dördüncü ayədə bütperəst İmperatorluq Romanın hekayəsi bir zamanla — üç yüz altmış il ilə — təmsil olunur. İyirmi dördüncü ayədən otuzuncu ayəyədək təqdim olunan Roma tarixinin xətti də qırxıncı ayənin gizli tarixinin bir təsviridir. Bu xətt otuz birinci ayədə, mövzu bütperəst Romadan papalıq Romanına keçdiyi zaman sona çatır. Bütperəst Roma hələ də ayədədir, lakin orada o, Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin dördüncü padşahlığı kimi deyil, 538-ci ildə papalığı taxta çıxaran siyasi güc kimi təmsil olunur. 538-ci ildə papalıq bazar günü qanunu qəbul etdi; buna görə də otuz birinci ayə on altıncı və qırx birinci ayələrlə uyğunlaşır. İyirmi dördüncü ayə Aktion döyüşünü və həmin xətlə bağlı tarixi təqdim etdi.

İyirmi dördüncü ayə, bütperəst Romanın üç yüz altmış il ərzində ali hökmranlığa nə vaxt başladığını müəyyən edir; sonra isə otuz birinci ayədə papalıq Romanı min iki yüz altmış il ərzində ali hökmranlığa başlayır. Xəttin başlanğıcı və sonu Məsihin imzasını, Alfa və Omeqanı daşıyır. Bu ayələrdə Mark Antoni, Kleopatra və Avqust Sezarın tarixi verilir. On altıncı ayədə bütperəst Roma e.ə. 65-ci ildə Selevkilər İmperiyasını, sonra isə e.ə. 63-cü ildə Yəhudanı fəth etdi. E.ə. 31-ci ildə Aktiumun üçüncü maneəsi, e.ə. 65-ci ildə Selevkilərin ilk maneələri ilə təmsil olunduğu kimi, Misir padşahlığının sonunu müəyyən etdi. Bir daha Birincinin və Sonuncunun imzasını görürük. E.ə. 65-ci il üç maneədən birincisi idi və şimal padşahının fəth edilməsini təmsil edirdi; e.ə. 31-ci il isə üç maneədən üçüncüsü idi və cənub padşahının fəth edilməsini təmsil edirdi. Yəhuda isə, üç maneənin orta maneəsi olaraq, Pompey e.ə. 63-cü ildə gəldiyi zaman Yerusəlimin divarları daxilində vətəndaş müharibəsi yaşayırdı. İkinci maneə üsyanın rəmzidir.

538-ci ildə papalıq Romanın üçüncü maneəsi Roma şəhərindən qovuldu. Həmin maneə qotlar idi və Müqəddəs Kitab peyğəmbərliyinin beşinci padşahlığı məhz orada, dördüncü padşahlığın başa çatdığı yerdə başlandı. Və necə ki, dördüncü padşahlıq öz üçüncü maneəsi zamanı başlanmışdı, Misir padşahlığı da Selevki padşahlığının birinci maneəsində qabaqcadan təmsil olunduğu kimi məğlub edildi. Bu, iyirmi dördüncü ayədən otuzuncu ayəyədək olan ayələrdə tapılan peyğəmbərlik şahidliyinin qırxıncı ayənin gizli tarixində də yerləşdirilməli olan bir xətti təmsil etdiyini müəyyən edir. Buna görə də Mark Antoni, Kleopatra, Yuli Sezar, Pompey və Avqust Sezar tərəfindən təmsil olunan müxtəlif peyğəmbərlik əlaqələrini nəzərdən keçirmək zəruridir.

Beləliklə, iyirmi dördüncü ayədən otuzuncu ayəyə qədər olan parçanın ən qeyri-müəyyən hissəsi, onların bir süfrə arxasında yalan danışdıqları zamanmıdır?

Hər iki padşahın ürəyi şər etmək üçün olacaq və onlar bir süfrə arxasında yalan danışacaqlar; lakin bu müvəffəq olmayacaq, çünki son yenə də təyin olunmuş vaxtda olacaq. Daniel 11:27.

Uriya Smit iki padşahı Mark Antoniy və Avqust Sezar kimi müəyyən edir.

“İyirmi yeddinci ayə sitat gətirildi”

“Antoni və Sezar əvvəllər ittifaqda idilər. Lakin dostluq pərdəsi altında onların hər ikisi ümumbəşəri hökmranlıq uğrunda həm can atır, həm də gizli çəkişmələr aparırdı. Bir-birinə ehtiram və dostluq göstərdiklərinə dair bəyanatları münafıqların söylədiyi sözlər idi. Onlar eyni süfrə arxasında yalan danışdılar. Antoninin arvadı və Sezarın bacısı Oktaviya, Antoni ondan boşandığı zaman Roma xalqına bəyan etmişdi ki, onunla evlənməyə yalnız bunun Sezarla Antoni arasında birlik üçün bir təminat olacağı ümidi ilə razılıq vermişdi. Lakin o məsləhət baş tutmadı. Ayrılıq baş verdi; və bunun ardınca gələn münaqişədə Sezar tam qələbə qazandı.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 276.

Oktaviya Antoniylə olan nikahının bir birlik vədi mahiyyəti daşdığını müəyyən etdikdə, bu, daha əvvəl on birinci fəsildə e.ə. təxminən 252-ci ildə Berenikenin Selevki hökmdarı II Antiok Teos ilə ellinist dövrdə bağladığı nikahla əvvəlcədən tipləşdirilmiş olan evlilik ittifaqını müəyyənləşdirdi. Berenike II Ptolemey Filadelfin qızı idi. Oktaviya ilə Berenike diplomatik nikahları və ya peyğəmbərlik baxımından, müqavilələri təmsil edirlər. Beşinci ayədən onuncu ayəyə qədər cənub və şimal padşahlıqları arasındakı diplomatik nikahın tarixini müəyyənləşdirir və Mark Antoniylə sonradan Avqust Sezar kimi tanınan Oktavian nikahı təşkil etdikdə, onlar padşahlığı da şərq və qərb arasında bölüşdürüldülər.

Brundisium Paktı (e.ə. 40) Mark Antoniy ilə Oktavian (sonradan Avqust) arasında, az qala vətəndaş müharibəsinə gətirib çıxarmış hadisələrdən sonra İkinci Triumviratda yaranmış gərginlikləri aradan qaldırmaq üçün əldə edilmiş danışqılıq bir razılaşma idi. Bu razılaşma Roma ərazilərinin bölüşdürülməsini nəzərdə tuturdu (Antoniyə şərq, Oktaviana qərb) və Antoniyin Oktaviya ilə (Oktavianın bacısı) evlənməsi ilə möhürləndi. E.ə. 39-cu ildə Triumviratın ilkin beşillik müddəti başa çatdı; Antoniy 300-dən çox gəmi ilə İtaliyaya üzdü, lakin əvvəlcə onun Brundisiumda sahilə çıxmasına icazə verilmədi, buna görə də nəhayət Tarentumda yan aldılar. Oktavian onunla orada görüşdü; bu görüş, Antoniyin ordusunun Oktavianın ordusu ilə, eləcə də əksinə, döyüşmək istəməməsinin doğurduğu uzun sürən vasitəçiliklərdən sonra baş tutdu. Oktaviya



mühüm vasitəçilik rolu oynadı və Antoniye Sekst Pompeyə qarşı Oktavianı dəstəkləməyə razı saldı. Onlar Triumviratı daha beş il müddətinə (e.ə. 32-yə qədər) yenilədilər; bu çərçivədə Antoniy Oktaviana 120 gəmi verdi, əvəzində isə vəd edilmiş qoşunları almalı idi (lakin Oktavian sonradan bu qoşunları vermədi).

E.ə. 32-ci ildə bu iki rəqib arasında açıq qopma baş verdi. Münasibətlər təbliğat, Antoninin şərqə yönəlməsi (Kleopatra ilə birlikdə) və Oktavianın qərbdə hakimiyyətini möhkəmləndirməsi səbəbilə pisləşmişdi. Oktavian Aktiumdan əvvəl Antoninin sonrakı konfrans təkliflərini rədd etdi.

Şimal padşahı (Antiox) ilə cənub padşahı (Ptolemey) arasındakı diplomatik evlilikdə gəlini təmin edən cənub padşahı olduğu kimi, Antoni (şərq) ilə Oktavianın (qərb) diplomatik evliliyində də gəlini qərb təmin etdi. Hər iki diplomatik evlilik uğursuz oldu və qızı və ya bacını təmin edən tərəf sonda müqaviləni pozan hakimiyyət üzərində qələbə çaldı.

## Üç Şəhadət

Seleukilər İmperiyasının sonunda bir üçüncü əhd var idi ki, orada bir süfrə arxasında yalanlar söyləndi. Bu, Beşinci Suriya Mühəribəsi (e.ə. 202–195) kontekstində baş verdi; həmin vaxt III Antiox Böyük, IV Ptolemey Filopatorun e.ə. 204-cü ildə ölümündən sonra Ptolemeylər Krallığının zəifliyindən istifadə etdi. V Ptolemey Epifan (V Ptolemey) uşaq yaşında (təxminən 5–6 yaşında) taxta çıxdı və bununla Misir naiblərin idarəsi altında, daxili qarışıqlığa, yerli üsyanlara və xarici təhdidlərə qarşı həssas vəziyyətdə qaldı.

Antiox Maqnus artıq Panium döyüşü (e.ə. 200) kimi qələbələrdən sonra Koele-Suriya, Fələstin və Kiçik Asiyadakı Ptolemey ərazilərinin böyük hissəsini istila edib ələ keçirmişdi. Misiri tamamilə fəth etmək əvəzinə (bu isə Roma müdaxiləsi riskini daşıyırdı, çünki Roma onu müəyyən bölgələrdən uzaq durmağa məcbur edirdi), o, “himayəçi” fiquru kimi diplomatik evlilik ittifaqı yolunu tutdu. Mühəribəni başa çatdıran sülh müqaviləsinin bir hissəsi olaraq, e.ə. 197/195-ci illərdə Antiox Maqnus öz gənc qızı I Kleopatra Syra-nı (həmçinin Kleopatra Syra adlanır) uşaq yaşlı V Ptolemeyə nişanladı və sonra onunla evləndirdi (nikah e.ə. 193-cü ildə Rafiyada baş tutdu; Ptolemeyin 16, Kleopatranın isə 10 yaşı var idi).

Bu, səxavətli bir jest kimi təqdim edildi: Antiox özünü gənc padşahın müttəfiqi və “himayədarı” kimi göstərdi, Asiyadakı qazanclarını saxlayaraq sülhü təmin etdi. Evlilik ona qızı vasitəsilə Misir üzərində dolaylı təsir imkanını verdi (o ümid edirdi ki, qızı öz Seleukid köklərinə sadıq qalacaq və Ptolemey sarayında Suriyapərəst bir səs kimi çıxış edəcək). Bu hiylə isə nəticəsiz qaldı, çünki Kleopatra atasının deyil, ərinin və Misirin tərəfini tutdu və bununla Antioxun uzunmüddətli nəzarətini sarsıtdı. Bu, Brundisium Paktını (e.ə. 40) xatırladır və bir neçə cəhətdən Roma hadisələri ilə əlaqəli idi.

Necə ki, Antoniy az qala mühəribədən sonra rəqib qüvvələri bir-birinə bağlamaq üçün Oktavianın bacısı Oktaviya ilə evləndi, eləcə də Antiox müvəqqəti sülhü və ərazi bölgüsünü rəsmiləşdirmək üçün qızının V Ptolemeylə evliliyindən istifadə etdi (şimalda əldə edilmiş fəthləri Selevkilər saxladı, Ptolemey isə cənubda Misiri əlində tutdu).

Antiox, uşaq-padşah V Ptolemey üzərində (ailə bağları vasitəsilə) faktiki bir himayəçi kimi hərəkət edirdi; bu, Oktavianın (və Triumviratın) hakimiyyət boşluqları və ya rəqabətlər şəraitində özlərini necə mövqeləndirməsinə bənzəyirdi. Hər iki halda “daha güclü” fiqur (Antiox/Oktavian) qohumluq vasitəsilə zəif tərəfdaş üzərində nüfuz əldə etməyə çalışırdı. Hər iki tənzimləmə qısamüddətli sabitlik gətirdi, lakin təməlində duran etimadsızlıq səbəbindən uzunmüddətli perspektivdə “uğur qazanmadı” — Kleopatra Misirə tərəf meyl göstərdi (beləliklə Antioxu zəiflədirdi), Antoniyin isə şərqə yönəlməsi (VII Kleopatra) Oktavianla münasibətlərin pozulmasına gətirib çıxardı.

V Ptolemeyin qəyyumların himayəsi altındakı azyaşlılıq dövrü, Yuli Sezarın ölümündən sonrakı qeyri-sabitliyə (Triumviratın formalaşmasına və hakimiyyət uğrunda mübarizələrə gətirib çıxaran vəziyyətə) paraleldir. Berenikenin Antioxla evliliyi Daniel on birinci fəsildə Selevkilər İmperiyasının tarixinin başlanğıcını işarələdi, Böyük Antioxun qızının isə Misirin uşaq padşahı ilə evliliyi Selevkilər İmperiyasının sonunu işarələdi. Mark Antoninin Oktaviya ilə evliliyinin sona çatması Ptolemeylər padşahlığının sonunu işarələdi. Yəhudanın Allahın əhd xalqı kimi sonu çarmıxda baş verdi və həmin Yəhuda padşahlığı Makkabilərlə və onların Roma ilə bağladlıqları ittifaqla başladı. Bu peyğəmbərlik xətlərinin hamısı Daniel on birinci fəslin hekayəsi daxilində təmsil olunur və onların hamısı qırxıncı ayənin gizli tarixi ilə uzlaşır. Beşinci ayədən başlayaraq biz Berenikenin müqaviləsini görürük; bu, Böyük Antioxa və onun qızı Kleopatra Siranın müqaviləsinə aparır ki, bu da iyirmi üçüncü ayənin Makkabilər tarixi daxilində baş verir. Makkabilər Selevki sülaləsinin sonuncularından biri olan Antiox Epifana qarşı üsyanlarına əsasən bu xəttin bir hissəsinə çevrilirlər.

Antiox Epifan eramızdan əvvəl 168-ci ildə, Altıncı Suriya Müharibəsi zamanı İsgəndəriyyə yaxınlığında Misirdə olan Antioxdur. Antiox Epifan Misiri işğal etmişdi və İsgəndəriyyəni ələ keçirmək üzrə idi. Ptolemey hökmdarları kömək üçün Romaya müraciət etdilər. Roma Senatdan gələn ultimatumunu çatdırmaq üçün Popillius Laenası (yalnız kiçik bir müşayiətçi dəstə ilə — ordu olmadan) göndərdi; Antiox dərhal Misirdən və Kiprdən çəkilməli, əks təqdirdə Roma ilə müharibə ilə üzləşməli idi. Antiox məktubu alıb məsləhətçiləri ilə məsləhətləşmək üçün vaxt istədikdə, sərt və hökmran kimi təsvir edilən Popillius əsasını götürüb padşahın ayaqları ətrafında qumun üzərinə bir dairə çəkdi. Sonra o bəyan etdi: “Sən o dairədən çıxmamışdan əvvəl, Senat qarşısına qoymağım üçün mənə bir cavab ver.”

Mənə aydın idi; Antiox Roma tələblərini qəbul etmədən o dairədən çıxma bilməzdi — razılaşma olmadan onu keçmək müharibə demək olardı. Sarsılmış və alçaldılmış Antiox qısa müddət tərəddüd etdi, lakin sonra tabe olmağa razılaşdı, qoşunlarını Misirdən geri çəkdi və Suriyaya qayıtdı. Diplomatiyanın bu cəsarətli addımı (Romanın getdikcə artan qüdrət nüfuzu ilə dəstəklənən) döyüş olmadan geri çəkilməyə məcbur etdi və Romanın şərq Aralıq dənizində yüksəlməkdə olan hökmranlığını nümayiş etdirdi. Bu hadisə “qum üzərində bir xətt çəkmək” ifadəsinin mənşəyi kimi geniş şəkildə göstərilir (hərçənd sözün həqiqi mənasında bu, bir dairə idi).

Antiox Epifanes həmçinin Danielin on birinci fəslinin on dördüncü ayəsində özünü ucaldan, yığılan və görüntünü təsbit edən güc barədə protestant anlayışına çevrildi.

Və o vaxtlarda cənub padşahına qarşı çoxları ayağa qalxacaq; sənin xalqının qarətçi oğulları da görüntünü həyata keçirmək üçün özlərini yüksəldəcəklər; lakin yıxılacaqlar. Daniel 11:14.

IV Antiox Epifan e.ə. 175–164-cü illərdə hökmranlıq etmiş və on üç Selevki hökmdarından səkkizincisi olmuşdur. O, ellinist mədəniyyəti tətbiq etməyə və imperiyasını yunan dini ayinləri altında birləşdirməyə çalışırdı. O, e.ə. 169-cu ildə Məbədi taladı, yəhudi dini təcrübələrini (sünnət, Şənbəyə riayət, Tövrətin öyrənilməsi) qadağan etdi və bütperəst tanrılara qurbanlar təqdim etməyə məcbur etdi. E.ə. 167-ci ilin dekabrında o, Məbəddə yəhudilərin yandırma qurbanları qurbangahının üzərində bütperəst bir qurbangahı (Zeus üçün) ucaltdı və digər murdar hərəkətlərlə yanaşı, donuz qurban etdi. Bu murdarlama əməli mömin yəhudilər üçün son hədd oldu; onlar bunu Məbədin müqəddəsliyinin və Allahın Qanununun ən son və ən ağır şəkildə pozulması kimi gördülər. Bu hadisə dərhal müqavimətə səbəb oldu: Mattatiya (Modeindən olan bir kahin) Selevki zabitinə bütperəst tanrılara qurban kəsmək əmrindən imtina edib mürtəd bir yəhudini və həmin zabiti öldürdükdən sonra oğulları ilə birlikdə dağlara qaçdı (gələcək Makkabilər). Bu, e.ə. 167–160-cı illərdə yəhudi ibadətini bərpa etməyi hədəfləyən partizan müharibəsini və üsyanı alovlandırdı; bunun nəticəsində e.ə. 164-cü ildə Yəhuda Makkabinin rəhbərliyi altında Məbəd yenidən təqdis olundu (Hanukka).

Selevki imperiyasının başlanğıcında və sonunda şərq ilə qərb və ya şimal ilə cənub arasında bölünmə ünsürünü daşıyan diplomatik nikahla təmsil olunan mühüm bir müqavilə var idi. Selevki imperiyası zəiflədikcə Antiox Epifanes yüksələn Roma qüdrətinin simvoluna və Makkabilərin qəzəbinin mərkəzinə çevrilir. Tarixin sonrakı gedişində isə o, görüntünü təsis edən peyğəmbərlik rəmzinin saxtasına çevrilir. On birinci fəslin iyirmi ikinci ayəsindəki qüdrət əhdin başçısı qırıldığı zaman qırılır.

Onun önündən selin qolları ilə süpürülüb aparılacaqlar və qırılacaqlar; bəli, əhdin rəhbəri də. Daniel 11:22.

Antiox Epifanın hakimiyyəti e.ə. 164-cü ildə, Məsihdən təxminən iki yüz il əvvəl sona çatdı; “əhdin rəhbəri” isə çarmıxdə “qırıldı”. Burada qeyd etmək istədiyimiz budur ki, Selevki imperiyası iki tərəf arasındakı hiylənin tarixi mənbələrdə qeydə alındığı diplomatik müqavilə nikahı ilə başladı və elə bununla da sona çatdı. Antiox Epifanın hakimiyyəti dövründə Amerika İnqilabını təmsil edən Makkabi üsyanı başlandı. Makkabilərin tarixində onların Selevki hakimiyyətini üzərlərindən atmaq uğrunda apardıqları mübarizəyə Roma ilə bağlanmış mühüm bir müqavilə də daxil idi. Müqaviləni birbaşa göstərən ayə Romanı da hiyləgərcəsinə hərəkət edən, yaxud müqavilə masasının arxasında yalan söyləyən tərəf kimi birbaşa təqdim edir.

Və onunla bağlanan əhddən sonra o, hiylə ilə davranacaq; çünki o, irəliləyib az bir xalqla qüvvətlənəcək. Daniel 11:23.

Qırxıncı ayədə son zamanadək uzanan hər bir peyğəmbərlik xətti pozulmuş bir əhdi ehtiva edir. Uriah Smith otuzuncu ayədəki “müqəddəs əhdi tərək edənlər” barədə şərh verərkən aşağıdakıları qeyd edir:

“Əhdə qarşı qəzəb;’ yəni Müqəddəs Yazılar, əhd kitabı. Bu qəbildən olan bir inqilab Romada həyata keçirildi. Romanı fəth edən herullar, qotlar və vandallar Arius etiqadını qəbul etdilər və Katolik Kilsəsinin düşmənlərinə çevrildilər. Məhz bu bidəti kökündən məhv etmək məqsədilə Yustinian papanın kilsənin başı və bidətçilərin islahatçısı olması barədə fərman verdi. Tezliklə Müqəddəs Kitab sadə xalqın oxumamalı olduğu təhlükəli bir kitab kimi qəbul edilməyə başladı, mübahisəli bütün məsələlər isə papaya təqdim edilməli idi. Beləcə Allahın Kəlamı təhqirə məruz qoyuldu. Və hələ də mövcudluğunu davam etdirən Roma imperatorları, onun şərq bölməsi də daxil olmaqla, əhdi tərک etmiş və böyük dönüklüyü təşkil etmiş Roma Kilsəsi ilə anlaşma içində idilər və ya ona göz yumurdular; məqsəd isə ‘bidəti’ yatırmaq idi. Günah adamı e.ə. 538-ci ildə o zaman Romanı əlində saxlayan ariusçu qotların məğlubiyyəti ilə öz təkəbbürlü taxtına qaldırıldı.” Uriah Smith, Daniel and the Revelation, 281.

Danielun on birinci fəslinin beşinci ayəsi, cənub padşahının sonradan şimal padşahı tərəfindən pozulan bir müqavilənin rəmzi olaraq diplomatik bir gəlin verdiyi tarix xəttini müəyyən edir. Cənub padşahının cavab tədbiri, 1798-ci ildə Napoleonun mənəvi cənub padşahının papalıq şimal padşahına qarşı cavab tədbirini təmsil edirdi. Beşinci ayədən doqquzuncu ayəyədək olan pozulmuş müqavilə, Napoleonun pozulmuş Tolentino müqaviləsini təmsil edirdi; bu da öz növbəsində Putinin NATO tərəfindən pozulmuş bir müqavilə iddiasını təmsil edirdi. Napoleonun cavab tədbiri, 2014-cü ildə Putinin Ukraynaya qarşı cavab tədbirini təmsil edirdi. Onuncu ayədə Antiox Böyüyün dördüncü Suriya müharibəsini sona çatdıran cavab tədbiri, 1798-ci ildəki Napoleonla və həmçinin 2014-cü ildəki Putinlə uyğunlaşır. On beşinci ayədə e.ə. 200-cü ildəki Panium döyüşündən sonra Antiox, quru qoşunlarından istifadə etmədən Misiri öz tabeliyi altına almaq kimi gizli niyyətlə diplomatik bir evlilik təşkil etdi. Antiox Böyüyün taxtı oğluna keçdi; o, sui-qəsd nəticəsində öldürüldü və bu, Antiox Böyüyün ən kiçik oğlu Antiox Epifanın taxta çıxmasına səbəb oldu. Onun yunan adət-ənənələrini və dinini tətbiq etmək istiqamətindəki hərəkətləri Makkabi üsyanına səbəb oldu ki, bu da iyirmi üçüncü ayədə Roma ilə olan hiyləgər müqaviləyə gətirib çıxardı. İyirmi dördüncü ayə bütperəst Romanı təqdim edir və Antoni ilə Avqustun yalanlar süfrəsini müəyyən edir. Otuzuncu ayədə bütperəst Roma papalıq kilsəsi ilə dialoqa girir; onlar müqəddəs əhdi pozmuş olanlar kimi qeyd olunurlar.

İyirmi dördüncü ayədə otuzadək olan ayələr bütperəst Romanın şahidliyidir və otuz birdən qırxadək olan ayələr papalıq Romanın şahidliyini təqdim edir. Daniel on birinci fəslin birinci ayəsindən qırxıncı ayəsinədək hər bir sətir, qırxıncı ayənin gizli tarixində tətbiq olunan peyğəmbərlik sətrini təmsil edir. Selevki padşahlığının xətti, Ptolemey padşahlığının xətti, Makkabilərin Yəhuda padşahlığının xətti, bütperəst Romanın xətti və papalıq Romanın xətti hamılıqla 1989-cu ildən Bazar qanunundək olan tarixi təsvir edir. Həmin xətlərin hər biri pozulmuş bir əhdin bu tarixin əsas ünsürü olduğunu göstərir.

Daniel on birin görüntüsünü təsis edən Romadır və həm bütperəst, həm də papalıq Romanın hiyləgər peyğəmbərlik əhdləri mütərəqqi kimi və Romanın özlərinə məxsus və bir-birindən fərqli peyğəmbərlik dövrləri ərzində ali hökmranlıq sürməsindən əvvəl baş vermiş kimi işarələnmişdir. Hər iki qüvvə üstünlük peyğəmbərlik dövrünün başlanğıcını öz üçüncü manevələrinin aradan qaldırıldığı vaxtdan etibarən başlamış kimi qeyd etmişdir. Amerika Birləşmiş Ştatlarında tezliklə gələcək bazar günü qanunundan əvvəl iki qüvvə arasında bir hiylə əhdi olacaqdır. Dörd dəfə bu iki

qüvvə cənub və şimal padşahları olmuşdur: bir dəfə Yəhudanın izzətli ölkəsi ilə Roma arasında, bir dəfə Roma triumviratının iki hissəsi arasında və bir dəfə bütpərəst Roma ilə papalıq Romanı arasında. Roma ilə bağlı hər iki hiyləgər əhddə bu, Roma imperiyasının bir yarısı ilə digər yarısı arasında bağlanmış bir əhdə bərabər idi; istər şərqin Antonisi, istər qərbin Avqustu, istərsə də şərqin bütpərəst Romanı və qərbin papalıq Romanı olsun. Şimal və cənub padşahları arasında dörd hiylə əhdi, şərq və qərb padşahları arasında iki əhd və tezliklə şimal padşahı olacaq qüvvə ilə izzətli ölkə arasında bir əhd.

Bununla Daniel kitabına dair ilkin təqdimatımız yekunlaşır. Panium silsiləsi, qırxıncı ayənin gizli tarixinə giriş olan Daniel kitabı üzrə silsilənin yekununu təşkil edir; biz bunu növbəti məqalədə də nəzərdən keçirməyə davam edəcəyik.